

Tihomir VILOVIĆ, kapetan bojnog broda

OPERATIVNO-TAKTIČKA PREVLAŠT NA JADRANU

Izvor na kome se možemo i moramo napajati i u savremenim uslovima svakako je naš oslobodilački rat na moru. On je to zbog toga — što je vođen u specifičnom ambijentu našeg pomorskog vojišta i što ga je vodio naš narod vlastitim sredstvima koja su nam tada stajala na raspolaganju. Kad smo poslije rata počeli graditi modernu RM, bili smo prisiljeni da mnogo uvozimo, uključujući i tuđa iskustva. Međutim, za nas veliki značaj imaju iskustva koja smo sami stekli na partizanskim brodovima u toku NOR-a. Strana iskustva ne treba potcjenjivati, ali ona, koliko god bila vrijedna, ipak su stečena u sasvim drugačijim uslovima nego što su naši, sredstvima različitim od naših i u ambijentu koji se razlikuje od našeg. Bez obzira što je mornarica NOV i POJ imala u svom sastavu improvizovano naoružane ribarske brodove i jedrenjake, iskustva stečena na njima u borbi s neprijateljem predstavljaju za nas veliku vrijednost.

Konceptija ONO primijenjena u obrani jadranskog pomorskog vojišta usvojila je mnoga iskustva iz NOR-a. Tako, na primjer, konceptija upotrebe naoružanih brodova, struktura i sastav flotila u današnjim jedinicama TO zasniva se umnogome baš na našim ratnim iskustvima.

Oslanjajući se na narod, brodovi RM u NOB-u uspijevali su izvršavati zadatke za koje je bilo teško pretpostaviti da se uopće mogu riješiti. Kako inače tumačiti da su naši naoružani brodovi sa uporišta Vis prodirali do Neretve, održavali partizanske veze i prenosili ranjenike i materijal u situaciji kad su gotovo svi naši otoci i obala bili u rukama neprijatelja. To iskustvo moramo imati u vidu i primijenjivati ga u današnjim uslovima razvoja naše teritorijalne komponente. Zbog toga potrebno je već danas razvijati i održavati neraskidivu vezu između jedinica RM i otočkog i priobalnog stanovništva.

Ratno iskustvo pokazalo je široku mogućnost primjene naoružanih ribarskih brodova i čamaca u najrazličitijem spektru zadataka. Mnoga iskustva iz te oblasti korisna su i danas. Operativna komponenta RM, koliko god bila jaka, nikad neće moći da potpuno efikasno obezbijedi rješavanje svih zadataka na našoj razučenoj obali. Mi ne znamo što će nam se u slučaju sukoba nametnuti sutra, ali treba pretpostaviti da u uvjetima primjene manevarskog rata mogu nastati najsloženije situacije. U takovim uvjetima, operativne snage RM najvjerovatnije ne bi bile u stanju da stignu na svako mjesto i izvrše sve zadatke. Međutim, kad se unaprijed pripremi i razvije mreža teritorijalnih, pomorskih i obalskih jedinica, onda se nalazimo u mnogo povoljnijoj situaciji i u stanju smo reagovati mnogo brže na svaku akciju neprijatelja.

Važno iskustvo iz NOR-a na moru, koje će ostati trajno, jeste i to da se i sa mnogo slabijim, mnogo manjim snagama, kad se umješno iskorištavaju, mogu postići značajni rezultati. Mi smo imali brodove koji su svaku noć, pa i po mjesec dana uzastopce, bili na zadacima, a preko dana borili su se protiv aviona, maskirali se, ukrcavali gorivo, municiju, itd. Posade brodova praktički nisu znale za odmor. Ti naši brodovi i naš čovjek na njima pokazali su veliki stepen izdržljivosti i hrabrosti i dokazali su da se sa malobrojnim i skromnim sredstvima uz vanredno naprezanje mogu izvršavati takovi zadaci koji se teško izvršavaju i u normalnim okolnostima.

Moglo bi se mnogo govoriti i o taktičkim iskustvima iz NOR-a na moru, ali o tome je već dosta pisano, a mnoga od njih postala su dio naših borbenih pravila. To je mnoštvo sitnih, ali važnih detalja, koji govore o tome kako se treba snalaziti na moru u pomanjkanju orijentacionih objekata, kako u tim uslovima obezbijediti tačnost pozicije, kako se boriti sa morem, kako se maskirati, kako prilaziti neprijateljskoj obali i voditi borbu sa obalskim baterijama koje su po snazi i dometu jače od artiljerije broda, itd. Sve su to bogata iskustva trajne vrijednosti. Što da kažemo o dragocjenim iskustvima stečenim u vršenju prepadnih akcija na otoke i obalu snagama 26. divizije i jedinicama mornarice NOV i POJ. Te akcije po načinu izvođenja bile su veoma slične akcijama modernih pomorsko-desantnih snaga iz drugog svjetskog rata. Iskustva stečena u tim akcijama potrebno je stalno izučavati.

Posebno želim istaći da je bez obzira na naše skromne mogućnosti, razvoj naših pomorskih snaga poslije rata pokazao da smo blagovremeno reagovali i uspijevali izgraditi pomorske snage, koje su i u tehničkom pogledu u određenim fazama obezbijedivale našu operativno-taktičku prevlast na Jadranu (veliki broj TČ, MTOP, PBR, ML,

DDBR). Ti brodovi poslije rata odigrali su značajnu ulogu u određenim kriznim situacijama ne samo masovnošću pojave, već i svojim kvalitetom. U narednoj fazi, kad su uvedeni moderni RČ i TČ sa novim naoružanjem, i došli smo u situaciju da za uslove dejstva u uskom moru ponovo imamo kvalitetne snage sposobne da ostvare potreban stepen prevlasti.

Međutim, ne treba izgubiti iz vida veoma brz razvoj tehnike koji nam diktira da se blagovremeno pripremimo za slijedeću fazu kada na pomorskom ratištu treba da nastupe tzv. proturaketne snage, koje bi mogle eliminirati sadašnju našu prednost. Već danas moramo preduzimati mjere da spremni dočekamo taj momenat i da ne dozvolimo ni jednog trenutka gubljenje našeg povoljnog položaja. Do sada smo u tome uspijevali i nema razloga da u daljnjem razvoju i jačanju naše odbrane na Jadranu ne obezbijedimo sredstva za pravovremenu modernizaciju naših pomorskih snaga.